

Kázání: 55. Živá voda

Kázání o o životě, víře a budoucnosti.

Kázání

Živá voda

1. čtení: Jeremjáš 2,12 a 13

12 Děste se nad tím, nebesa, ustrňte nesmírnou hrůzou, je výrok Hospodinův. 13 Dvojí zlo spáchal můj lid: Opustili mne, zdroj živých vod, a vytesali si cisterny, cisterny rozpukané, jež vodu neudrží.“

2. čtení: Jan 4, 16 - 42

16 Ježíš jí řekl: „Jdi, zavolej svého muže a přijď sem!“ 17 Žena mu odpověděla: „Nemám muže.“ Nato jí řekl Ježíš: „Správně jsi odpověděla, že nemáš muže. 18 Vždyť jsi měla pět mužů, a ten, kterého máš nyní, není tvůj muž. To jsi řekla pravdu.“ 19 Žena mu řekla: „Pane, vidím, že jsi prorok. 20 Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!“ 21 Ježíš jí odpoví: „Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě. 22 Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze Židů. 23 Ale přichází hodina, ano, již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli. 24 Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“ 25 Žena mu řekla: „Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všechno.“ 26 Ježíš jí řekl: „Já jsem to – ten, který k tobě mluví.“ 27 Vtom přišli jeho učedníci a divili se, že rozmlouvá s ženou. Nikdo však neřekl ‚nač se ptáš?‘ nebo ‚proč s ní mluvíš?‘ 28 Žena tam nechala svůj džbán, odešla do města a řekla lidem: 29 „Pojďte se podívat na člověka, který mi řekl všechno, co jsem dělala. Není to snad Mesiáš?“ 30 Vyšli tedy z města a šli k němu. 31 Mezitím ho prosili jeho učedníci: „Mistře, pojez něco!“ 32 On jim řekl: „Já mám k nasycení pokrm, který vy neznáte.“ 33 Učedníci si mezi sebou říkali: „Přinesl mu snad někdo něco k jídlu?“ 34 Ježíš jim řekl: „Můj pokrm jest, abych činil vůli toho, který mě poslal, a dokonal jeho dílo. 35 Neříkáte snad: Ještě

čtyři měsíce a budou žně? Hle, pravím vám, pozvedněte zraky a pohledte na pole, že již zbělela ke žni. 36 Již přijímá odměnu ten, kdo žne, a shromažďuje úrodu k věčnému životu, aby se společně radovali rozséváč i žnec. 37 Přitom je pravdivé rčení, že jeden rozsévá a druhý žne. 38 Já jsem vás poslal, abyste žali tam, kde jste nepracovali. Jiní pracovali a vy v jejich práci pokračujete.“ 39 Mnoho Samařanů z onoho města v něho uvěřilo pro slovo té ženy, která svědčila: „Všecko mi řekl, co jsem dělala.“ 40 Když k němu ti Samařané přišli, prosili ho, aby u nich zůstal. I zůstal tam dva dny. 41 A ještě mnohem víc jich uvěřilo pro jeho slovo. 42 Oné ženě pak říkali: „Teď už věříme ne pro to, co nám ty o něm řekla; sami jsme ho slyšeli a víme, že toto je opravdu Spasitel světa.“

Setkání Ježíše se Samařankou u Jákobovy studny. Vstoupili jsme doprostřed jejich hovoru. To, že se rozhovor uskutečňuje, je jen díky tomu, že Ježíš nepodléhá zvyklostem doby. Mluví se ženami na veřejnosti. Nám to přijde běžné, ale tehdy Ježíš překonával nastavená, a co je horší, domněle ze Zákona odvozená pravidla. Záleží na důvodu hovoru. Oč Ježíši jde.

Evangelista Jan si pamatuje, že Ježíš takovým byl, bezprostředním a přímým. A velmi, velmi osobním. Ovšem ne nezdvořile a samoučelně. Ale proč vlastně? Nejde mu o to udělat na tu ženu dojem. Nejde mu o to nad ní uplatnit převahu vycházející z jejich odlišného společenského statutu – muž ve společnosti vládl nad ženami a dětmi.

Ježíši nejde ani o to, aby tu ženu přivedl na pravou víru a ze Samařanky učinil Židovku. My to možná už tak nevnímáme, ale tím, že Ježíš požádal tu ženu, aby mu dala napít, (prve) udělal něco, co stavělo tu ženu na stejnou úroveň s ním. Jako ženu a jako příslušnici obyvательства, kterým židé opovrhovali. Neboť byli přimíšeným etnikem. Byli tam zastěhováni z různých koutů světa, namísto Židů, vystěhovaných násilně do vyhnanství.

Navíc si Samařané dovolili postavit chrám mimo Jeruzalém, a tak uctívat Hospodina na jiné hoře než Sión. Ba co hůře, vysvětlovali si některé pasáže z Tóry jinak a dokonce měli ve svém překladu mírně jiné výrazivo.

Sečteno podtrženo, nechceme mít s vámi nic společného a budeme vás vytrvale obcházet. Bariéra etnicko-náboženská. Pro lidstvo smrtelná kombinace. Nebudeme s vámi mluvit, s vámi se stýkat a už vůbec nepřipadá v úvahu, aby se židovský chlapec zakoukal do Samařské dívenky.

Ježíš takový způsob chování nemá. Jako by říkal – já tě respektuju – zajímá mě, kdo jsi. Víím, čím lidé nejvíc trpí. Když je pošlapána jejich důstojnost. Když jsou nějak zneváženi – když je třeba už od malinka lidé nemají rádi, když se nám lidé raději vyhnou. A naše doba toto stále nepřekonala. A tak i dnes je to Ježíš, kdo nám k pravému lidství ukazuje tou žádostí: Dej mi pít!

O vodě – živé jsme již mluvili prve. Není to z pohádky. Je to ze života. Z jednoho požádání o vodu „Dej mi pít“ se rozvine docela osobní rozhovor o životě, víře a budoucnosti. Ježíš v něm ženě nabídl živou vodu a to byla voda, která se pohybuje. Plyne, proudí. Třeba jako horská bystřina, k níž chodí pít jeleni.

A nebo je to zřídlo – voda proudící ze země, ze Skály (srovnej 1K 10,4). Ten zdroj nikdy nevysychá. Voda je samozřejmě metaforou Života. (Odbočím. Proto je naším úkolem s vodou šetřit pro druhé. A bude to stále aktuálnější.) Ježíš ale nemluví jen o fyzickém utišení žízně. Každý člověk podle něj, má žízeň, kterou tiší znovu a znovu. Pokud nepije tu živou vodu, znovu bude mít žízeň.

A je to vážné v tom, že když dítě nemá dostatek lásky, bude ji o to více hledat a přijme i všelijakou náhražku, jen aby na chvíli utišilo vnitřní žízeň po lásce. Psychologové mluví o naplnění emoční nádrže dítěte. To se nám všem stalo v různé míře. Někomu víc, ale všem se stalo, že v nás vysychal život a my tu žízeň chtěli něčím uhasit. Teď se vraťme do rozhovoru, v místě, kde začínalo čtení:

Ježíš jí řekl: „Jdi a zavolej svého muže.“ Žena mu odpověděla: „Nemám muže.“ Nato jí řekl Ježíš: „Správně jsi odpověděla, že nemáš muže. Vždyť jsi měla 5 mužů, a ten, kterého máš nyní, není tvůj muž. To jsi řekla pravdu.“ Žena mu řekla: „Vidím, že jsi prorok.“

Zvláštní vývoj rozhovoru. Žena chtěla tu živou vodu, aby nemusela pořád chodit ke studni. A tak jí Ježíš řekne, aby přivedla i svého muže. To, co chce ženě předat, je přirozeně i pro něho. Vždyť manželé jsou spojitě nádoby. Ale v tomto bodě se žena přiznává k tomu, že muže nemá. Ať se stalo, co se stalo, ať má za sebou jakoukoliv historii, i tu vztahovou, nyní to cítí tak, že ve skutečnosti muže nemá. To cenné je, že Ježíši to říká tak, jak to je.

A Ježíš jí oplácí stejně - napřímo jí zjevuje, že její životní žízeň se nedá uhasit změnou životního partnera. To je prorocké. To je něco, jako když Mojžíš neustále lidem říkal, že mají milovat Hospodina a bližního svého jako sebe sama, milovat sirotka a vdovu a cizince vítat. Ale ony spíš v lidu převládaly vlastní zájmy. Vlastní způsoby hašení vnitřní žízně. Proto později prorok říká, že to je „zlo, které spáchal lid - Jeruzalémská dcera opustila svého manžela, Hospodina a je to, jako když opustili zdroj živých vod a vytesali si cisterny, cisterny ovšem rozpukané, jež vodu neudrží.“

Starozákonní vyprávění 2. knihy Královské 17, 24-41 dokonce spojuje původ obyvatel Samařska s pěti různými národy, které ctily své vlastní bohy. To by našemu textu dalo výrazný symbolický náboj. A tyto podtexty jistě hráli roli spíše později, ale myslím, že tady Ježíš mluví o minulosti osobní - on je totiž ten osobní život zvláště propojen s tím společenským a náboženství v tom hrálo odjakživa ústřední roli. Jedinec a lid. Lid a jedinec. Ono to také patří k sobě. A to prvotní společenství je manželství. Ale šířeji. To je můj bližní.

A tady připomeňme podobnost o milosrdném Samařanovi z Lukáše, tam máme příklad někoho, kdo se stal pramenem vody živé pro člověka ležícího polomrtvého na kraji cesty. Řekl tím snad Ježíš, že takový je stav Judejců, kterým paradoxně pomůže nějaký Samařan. Tady mě vždycky potěší, ta nadávka, kterou jednou Ježíše počastovali ti pravověrní: „48 Židé mu odpověděli: „Neřekli jsme správně, že jsi Samařan a jsi posedlý zlým duchem?“

Ale to jsme se dostali trochu někam jinam - to, co čtu a jistě nedokonale - z našeho oddílu je, že člověk to utišení své vlastní žízně má očekávat ne z těch pravdě-podobných zdrojů - z těch, které se vlichocují do naší přízně svou sympatičností - ale má ono utišení hledat a očekávat tam, kde zaznívá jako i nepříjemná pravda o nás a naší minulosti. Tak to je s námi se všemi.

Pravda má tuto vlastnost, že není přijímána. (A má sestru - Milost! Milosrdenství.) Ovšem Ježíš k ženě promluvil tak, že jí to zásadně oslovilo. Mluvil s ní o ní. Znovu: je přímý ne proto, že by ji chtěl ponížít, ale protože ji pozvedal - osvobozoval - to činí pravda. Ta žena odpovídala upřímností. A Ježíš byl upřímný k ní.

Najednou se rozhovor stáčí zdánlivě jinam. Žena říká:

„Naši předkové uctívali Boha na této hoře, ale vy říkáte, že místo, na němž má být Bůh uctíván, je v Jeruzalémě!“ 21 Ježíš jí odpoví: „Věř mi, ženo, že přichází hodina, kdy nebudete ctít Otce ani na této hoře ani v Jeruzalémě. 22 Vy uctíváte, co neznáte; my uctíváme, co známe, neboť spása je ze Židů. 23 Ale přichází hodina, ano, již je tu, kdy ti, kteří Boha opravdově ctí, budou ho uctívat v Duchu a v pravdě. A Otec si přeje, aby ho lidé takto ctíli. 24 Bůh je Duch a ti, kdo ho uctívají, mají tak činit v Duchu a v pravdě.“ 25 Žena mu řekla: „Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všechno.“

Jde o místo pravé bohoslužby. Zřejmě ta žena porozuměla, že hluboký zdroj pro život má nejužší spojitost s bohoslužbou - s uctíváním, či uznáváním Boha. Vřelým vztahem k Hospodinu. Ovšem pro

ni je tu samozřejmě velmi rušivě působící – že tu je jeden Hospodin a přitom vedle sebe žijící dvě náboženské entity, které se vzájemně neuznávají. A jedna druhou pohrdá. Druhá první nerozumí.

Šlo o dávný spor a různočtení svatého textu. Ale taky o národní hrdost a historii velmi bolavou. Samařský chrám na jejich svaté hoře Gerazim zničil Jan Hyrkanus I, judský král, který se spojil na chvíli s Římany a na svém švagru Ptolemájovi dobyl Samařsko a Idumeu. Tehdy bylo vyvražďeno podle Flavia 11 600 Samařanů, které tam obklíčili.

Ježíš k otázce, kde že je to pravé místo bohoslužby, v Jeruzalémě nebo tuhle na hoře Gerazim, odmítá obě možnosti. Gerazim to není, Jeruzalém to není. (Ani naše modlitebna, ani Svatý Antonín, ono to není ani u baptistů v Jablonci, ani u baptistů v Liberci.) Není to žádné místo. Nezáleží na místě. Místo není to podstatné.

Podstatné je, aby lidé Boha uctívali opravdově, v Duchu a v pravdě. Tedy nově, nezávisle na národních předpojatostech, nezávisle na bariérách lidských, tedy společenských statutech, nezávisle na tom, zda jsi muž nebo žena, nezávisle na tom, zda jsi otrok nebo svobodný, nezávisle na tom, jaké jsi rasy. Nezávisle na tom, jaká je minulost. Nezávisle na místě konání. Vše závisí na Duchu a pravdě. Ctít Boha opravdově, v Duchu a v pravdě. Chtěl bych to rozvinout příště. Dotýká se nás to. Jen řeknu, že tu naléhavěji než kdy jindy cítím potřebu přijmout tyto Samařské ženy našich dní. To ona totiž svým postojem mnoho řekne Ježíšovým učedníkům. Ale dnes ještě závěrem vyústění třetí:

25 Žena mu řekla: „Vím, že přichází Mesiáš, zvaný Kristus. Ten až přijde, oznámí nám všecko.“ 26 Ježíš jí řekl: „Já jsem to – ten, který k tobě mluví.“ 27 Vtom přišli jeho učedníci a divili se, že rozmlouvá s ženou. Nikdo však neřekl „nač se ptáš?“ nebo „proč s ní mluvíš?“ 28 Žena tam nechala svůj džbán, odešla do města a řekla lidem: 29 „Pojďte se podívat na člověka, který mi řekl všecko, co jsem dělala. Není to snad Mesiáš?“

Ježíš je ženě nejprve neznámý, žena záhy poznává, že je Žid, a proto ji udiví, že s ní vůbec mluví. Později ji slyšíme říci: Pane vidím, že jsi prorok. Protože se Ježíš ukazuje jako ten, kdo ji velmi dobře zná – zná i tu její oblast života, která není bezprostředně přítomna, kterou „nechala doma.“

Trochu to připomíná povolání učedníků. Ale teprve teď je v tom postupném zjišťování, kdo Ježíš je, postavena před otázku, kterou sama pokládá – není ten muž, který se mnou mluví Mesiášem? V příchod Mesiáše věřili Židé i Samaritáni, i když ti druzí neužívali pojmenování Mesiáš ale „Thaneb“ (ten, kdo se vrátí) nebo (ten, který navrátí vše k dobrému). V představách o něm vycházejí z 5 Mojžíšovi 18, 15:18. Slova Mojžíše:

„Hospodin tvůj Bůh ti povolá proroka, jako jsem já.... Do jeho úst vložím svá slova, a on jim bude mluvit vše, co mu přikáže.“

Zatímco židovské očekávání Mesiáše (Pomazaného) je spojeno především s představou ideálního panovníka, odvozenou od krále Davida.

Pro ženu Ježíš představuje někoho, kdo ví víc, a kdo tedy může propojit obě představy zcela jinak, než ve smyslu obecného blaha ve společnosti, na způsob vnějších poměrů, ale ve smyslu celkovém – tedy i té vnitřní naplněnosti a pořadí je tu důležité. Nejprve najít onen zdroj vyvěrající – a samotná se stát jakýmsi korytem, hrdlem jímž živá voda proudí a zaplavuje své okolí.

To se stane, když se Ježíš pro nás stane Kristem. Mesiášem. Pomazaným, ale ne k tomu, aby nám jen lepší životní podmínky, jak to lidem mnozí povrchně slibují, – ale, aby nás napojil na Život. Už provždy. Na svou plnost. Na svou milost a pravdu, jimiž byl naplněn po okraj. Byl pomazán, aby přinášel radostnou zvěst, obvázal rány zkroušených a postavil na nohy sehnuté. Nic víc a nic méně. Pro spásu světa to stačí. Amen.

Radek Pospíšil

21. 8. 2021

Můžete také navštívit naši facebookovou stránku [Baptisté - Česká republika](#) nebo facebookovou skupinu [Zpravodaj baptistických sborů](#)